

Dopisi.

Juršinci. Pred kratkim je list »Orjuna«, ki izhaja v Ljubljani, objavil pretresljivo novico, da se pri nas ustanovi podružnica primorskih fašistov in pretepačev »orjuna«, ki bo imela pod komando vse Juršince.

Šmartno v Rožni dolini. V nedeljo, dne 21. junija, smo ustanovili tudi v naši lepi Rožni dolini orlovski odsek. Lepo število krepkih mladeničev in naraščajnikov se je zbrala na mladeniškem prostoru, ki so takoj po kratkih obrazložljivih besedah o orlovstvu pristopili k odseku. Novoizvoljenemu odboru želimo dobrega napredka in z gotovostjo upamo, da postane šmartinski Orel kmalu tekmeč sosednih odsekov. V slogi je moč, bratje, s korajžo na delo! Bog živi!

Šmarje pri Jelšah. Naš Katoliški dom prav dobro napreduje, malodane je že pod streho. Slabo vreme tudi nam ovira delo. Po smrti pripravljavnega predsednika č. g. kanonika je prevzel predsedstvo g. Strmšek. Oba č. gg. kaplana darujeta vsak prvi petek v mesecu svete maše za dobrotnike Katoliškega doma. V mesecu avgustu želimo ta dom blagosloviti. Že sedaj opozarjamo vse naše prijatelje na ta za nas tako težko pripravljeni dan. Poskrbeli bomo za polovično vožnjo. Lahko si šujde tudi pri tej priložnosti ogledajo in obiščejo lepo božjo pot k Sv. Roku. Dan slavlja še ni določen, pa najbrže bo 23. avgust. Na veselo svidenje!

Sv. Krištof pri Laškem. Tukajšnji občinski odbor je bil nasilno razpuščen, ker je od demokratarjev zahtevani revizor našel baje nebroj nepravilnosti v občinskem poslovanju. Čudno, da občina po treh mesecih še ni dobila revizorskega poročila, da bi ta nebroj nepravilnosti odpravila in popravila. Mi pa vemo, da je vlada z razpustom in po razpustu zagrešila nepravilnosti. Saj je, namesto v šestih tednih šele zdaj na opetovano dreganje naših poslancev, razpisala nove volitve in sicer za 23. avgust. Slovenska ljudska stranka gre vesela v volilni boj, da maščuje nebroj krivic, ki so jih prizadeli sovražniki slovenskega kmetkega in delavskega ljudstva v celi občini.

Sv. Jedert nad Laškim. Tudi tu je poginilo precej svinj, ki so bile cepljene proti rdečici. Že lani, ko je cepil sevniški živinozdravnik, je kmalu nato pocepalo nekaj prašičev, zato domnevamo, da že takrat, mesca septembra, živinozdravniki niso imeli pravega cepiva.

Laški okraj. Občinske volitve so razpisane v občini Sv. Krištof, Dol in Loka za dan 23. avgusta 1925. V krištofski občini je bil odbor z županom g. Jožetom Sluga nasilno razpuščen.

Sv. Peter pod Sv. gorami. Dne 21. junija se je poročila članica Kat. prosvetnega društva in Marijine družbe Minka Polak iz Križanvrha z Antonom Geršak iz Brezovca, župnija Polje. Vrli člani želita obe organizaciji obilo sreče!

Gospodarstvo.

KAKO POKONČUJEMO MRČES NA VRTU.

Da ustrezem prošnji nekega gospodarja, hočem napisati nekaj vrstic o vrtnih škodljivcih in kako jih zatiramo.

Marsikatera kmečka gospodinja se je gotovo jezila, ako je zapazila na svojem vrtu, da so najlepše rastline hkrati ovenele, ali pa da je bilo listje solate ali zelja objedeno. Pogosto se je celo pripetilo, da so vrtni škodljivci požrli malone vse, kar je z največjim trudom vzgojila čvrsta roka vrtnega posestnika.

K najnavadnejšim vrtnim škodljivcem prištevamo: krtice, miši, bramore, kapusovega belina, polže, ogrce, pokalico in bolhača. Krt dela sicer tudi škodo na vrtu s svojim neprestanim rovanjem po zemlji, vendar vsaj rastline pusti v miru in se jih niti ne dotakne. Krt se brani od raznih glist, ogrcev in črvov, ki delajo škodo, ter spada zategadelj med koristne živali v kmetijstvu. Vseled tega najdemo krtine tudi povsod, kjer je v zemlji mnogo škodljivcev. Na nekaterih veleposestvih ravnaajo s krtom tako, da ga lovijo na vrtovih in odnašajo na travnike ali polja. Krt je mogoče pregnati z vrta, ako rove natlačimo s tvarinami, ki razširjajo oster duh, kot s cunjami, ki so namočene v petrolej, z gnjočimi slaniki itd.

Eden najhujših škodljivcev na vrtu je krtica ali voluhar.

Ona je večja kot navadna miš in manjša kot podgana. Najraje se drži v vrtovih blizu vode, kjer prerije včasih vso zemljo in povzroči veliko škodo, ki se pa navadno pripisuje nedolžnemu krtu. Krtica napada korenine vseh večjih vrtnih rastlin, najljubše pa so ji korenine od mladega drevja. Že marsikateri vrtnar je doživel grozodejstva tega škodljivca, ko je v pomladi pregledoval eno- ali dveletna drevesca ter jih kakor navadne šibe vlačil iz zemlje. Vse močnejše korenine je odgrizla krtica.

Najzanesljivejše sredstvo za pokončevanje krtic so železne pasti, takoimenovane krticlovke, ki se nastavljajo v luknje in sicer najboljše po dve in dve, da pride na vsak konec rova po ena past. Označba »krticlovka« v ceniku železninarja Majdiča v Celju ni povsem pravilna, ker so pasti namenjene v prvi vrsti krticam (voluharju), ne pa krtom. Krticlovka sestoji iz železne vzmeti, katere oba konca segata skupaj ter prehajata v kremplje, in iz vložne ploščice, ki se vlagi v raztegnjeno past. Skozi ploščico pretaknemo mrkev ali kos rdeče pese kot vabo. Nastavljeno železo je pritrditi na kakšen kolček z žico, da ga žival ne more odvreči seboj, ako

ni poginila. Krticlovko se kupi v železni trgovini Ant. Brenčiča v Ptuj za ceno 6 din. komad.

Skoro nič manj nevarne kot krtice so vrtni in poljske miši.

Razloček med poljsko in vrtno mišjo je ta, da je prva večja od druge in ne nastopa v tako ogromnem številu. To je pripisovati brzokone temu dejstvu, da se v bližini vrtozdržujejo hišne mačke, ki so največje sovražnice raznih miši. Zato je dobra mačka dragocena stvar pri hiši. Poznam posestnika, ki je imel mačka, koji je dnevno nalovil 15 do 20 miši. Če hočemo, da nam mačka rada lovi miši, jo moramo primerno hraniti, ker le potem ima veselje do lova in ostane čvrsta in zdrava. Vse mačke niso dobre mišolovke ter je zategadelj tudi v tem oziru plemenska izbira zelo na mestu.

Dobro sredstvo za pokončevanje miši je baje tudi karbid, katerega se natlači v mišje luknje. Pri razpadanju v sled zemeljske vlage se tvori plin, ki miši zaduši ali vsaj prežene. Za zatiranje miši nam služijo tudi različne lesene pasti. Ena teh pasti je opisana v »Kmetovalcu« št. 9 z dne 15. maja 1925. V novjšem času so poskusili uničevati miši s »Hora«-aparatom, kar pa pride precej drago. Učinek obstoja v tem, da se zakadi v rove nek plin, ki miši zaduši.

Bramor ali podjedica

Je neznatna stvarca, ki more z nogami kopati v zemlji. Je zelo nevaren škodljivec, ki uniči čisto velike prostore tratnice in cele grede vrtnih rastlin. Posebno rad zahaja v nasade vrtnih jagod in raznega grmičja ter v svet, ki se redkokdaj prekopava. V peščeni zemlji je redkejši, kot v ilovnati. Mrčes leže jajca, po več stotin skupaj, v zemljo ter izdolbe v ta namen mojstrsko prav mičen kotliček z gladkimi stenami. Zalego najdemo, če zemljo julija ali avgusta prekopavamo. Bramorja zatiramo na ta način, da zemljo večkrat prekopavamo ter pri tem škodljivca pobijamo. Ker se mrčes v vodi hitro vtopi, ga moremo uničiti tudi z vodo, ako jo nalijemo v luknje in doljemo povrh nekoliko petroleja. Nekateri večaki priporočajo vbizgavanje žveplovodika v zemljo, enako kot se to dela pri pokončevanju ogrcev.

Gosenice.

Ko so zeljne rastline srečno prebile vroče poletje, se prikažejo na perju pogosto rumenozelene gosenice, ki naglo rastejo, so nenavadno požrešne ter se razširijo v takšnih množinah, da ostanejo od zelja samo gola rebra. To so gosenice od kapusovega belina (metulji), ki leta začetkom avgusta okrog zeljnatih gred. Samica leže drobna, pikam podobna jajčeca v kupčkih na spodnjo stran listja. Spočetka so jajčeca bledorumeni, pozneje pa oranžne barve. Iz teh jajčec se zvalijo male goseničice, ki se takoj podajo na svoj škodljivi posel. Ko so dorastle, se poskrijejo v kozočih, v gnoju, smeteh, pod drevesno skorjo in drugod. Tam se zabubijo in iz bub prilezejo beli metuljčki, ki ležejo jajčeca za nov zarod ali generacijo v prihodnji pomladi.

Kapusovega belina pokončujemo kot metulja, gosenico ali jajčeca. Metulje love najlažje otroci s pahljačami, gosenice in jajčeca pa je treba pobirati raz zelja. Proti gosenicam škropimo zelje s solno vodo in trosimo s Tomasovo žilindro, ki je ob enem gnojilo za vrtno zemljo.

Polži.

Ogaben mrčes na vrtu so majhni polži, katerim ni di glavna solata pravo slaščico. Najdemo polže brez hišic in polže s hišicami. Pokončujemo jih najlažje v nočnem času, ko se razležejo po rastlinah. Okrog 10. ure zvečer se podamo s kakšno svetilko na vrt ter jih pobiramo. To storimo nekaj večerov zaporedoma, zlasti po dežju. Poloviti jih pa moremo tudi s starimi trhljimi deskami, katere položimo na grede med solato in jih držimo vlažne. Ko so se polži nažrli solate, si iščejo zavetišča ter gredo na vlažne deske, s katerih jih moremo odstraniti ob vsakem času. Pri zatiranju polžev zelo marljivo so vrtni krastače, ki spadajo med koristne živali na vrtu. Polže preženemo tudi, ako potrosimo solato s kajnitom.

Ogrc.

Škodljiv prebivalec na vrtu je tudi ogrc, to je ličinka od majnikovega hrošča, ki se živi ob koreninah vrtnih rastlin. K sreči se ogrc v dobro obdelani zemlji ne more dolgo držati. Ker se njegova rast razleza na dobo več let, se ga na vrtu prav lahko iztrebi, predno popolnoma doraste in se spremeni v hrošča. Njegovo varno bivališče je le v neprekopani zemlji, odkoder prileze na spomlad kot gotov hrošč na svetlo. V hroščevih letih in krajih otrešamo drevje zjutraj in zvečer ter hrošče pobiramo. Večje množine nabranega mrčesa poparimo z vro vodo ter ga porabimo za kompost.

Pokalica.

Pokalica je sicer sam po sebi dokaj nedolžen hrošček, toda njegova ličinka je zelo škodljiva. Je rumenkaste barve ter je trda in iztegnjena, po čemur se razlikuje od drugih ličink, ki so mehke in se zvijajo. Njeno preobražanje v hrošča traja več let. Hrošč ima to posebno lastnost, da v nevarnosti skrči noge, se spusti na tla ter se naredi mrtev. Če pade pri tem na hrbet, ne more na noge zaradi kratkih nog in ploščatega telesa. Toda iz hrbtne leže se lahko požene kvišku in pade potem na noge. Pri tem se čuje pok — odtoy ime: pokalica. Kot prava vaba za ličinko so solatne rastlinice. Ličinka pregrize glavno korenino, nakar rastlina ovene. Pri vsaki oveneli rastlini se jo torej more zalotiti pri koreninah. Da mrčes uspešno zatiramo, storimo najbolje, ako po-

sejemo med drugo zelenjavo nekaj solate ter ga na ta način polovimo.

Bolhač.

Bolhač, zemeljska bolha, je zelo majhen, toda nevaren hrošček za mlade zeljne rastline. On leta v maju po gredah, kjer je nasejano zelje ter se hrani od nežnih zeljnih lističev. Napada ne redkokdaj zeljne setve, ki so komaj izkile ter ima na teh lahek posel. Marsikatera gospodinja se potem čudi, da glavatice nikamor ne zrastejo. Bolhač se razširja najbolj ob suhem in ob solnčnem vremenu, ko sedi včasih v naravnost ogromnem številu na nežnih rastlinah in požre vsako zeli sproti. Če dežuje, se poskrije. Njegova bojazen pred mo krotom daje tudi pripomoček za pokončevanje. Gre-dice pogosto škropimo in jih držimo vlažne. Nekateri ga preganjajo s prahom od tobaka, ki se dobi v tobačnih tovarnah, drugi pa s pepelom. Prah se trosi v jutranjih urah, ko so rastlinice še rosne.

Goseničar.

Omenim naj pri tej priliki nekega dobrega prijatelja vseh vrtnarjev, t. j. goseničarja iz družine najeznikov, ki zasleduje zlasti gosenice kapusovega belina ter jim zasaja z leglom po nekoliko jajec med obročke. Iz jajec se izvale beli črvički, ki razjedajo gosenico, kakor pravi zajedalci. Dokler ne dorastejo, varujejo najobčutljivejši drob svoje žrtve, da si zagotove hrano do popolnega razvitka. Naposled vendar pogine reditelj in goseničarjeve ličinke se prevrtajo na dan ter se zabubijo v rumen zapredek. Zato vidimo večkrat ležati mrtve gosenice kapusovega belina, zraven pa kupček zlatorumelih bub. Goseničar je 3 mm dolga, črna žuželka z rumenimi nogami in s prozornimi krili, njegov sorodnik, črni, veliki najezdnik, pa je 2½ cm dolg ter ima 3 cm dolgo leglo. Goseničar je koristna žuželka, ki skrbi, da se preveč ne razmnožijo druge škodljive žuželke.

V gorenjem so omenjeni, kakor že povedano, le naj navadnejši škodljivci, s katerimi imamo na vrtu največječe opraviti. Je pa še cela vrsta drugih mrčesov, ki so redkejši ter vsled tega ne pridejo toliko v poštev. Ako j kdo preiskusi kakšno zanesljivejše sredstvo zopen tega ali onega škodljivca, naj blagovoli to priobčiti, za kar mu bo vsak gospodar zelo hvaležen.

Vekoslav Štampar.

Mariborski tržni dan dne 27. junija 1925. Trg je bil že na vse zgodaj prav dobro preskrbljen in obiskan, pa tudi promet je bil živahen. Slaninarjev je prišlo 16 na trg, ki so prodajali svinjino po 20 do 30 din., slanino po 25 do 27 din. in drob po 15 do 17 din. kg; domači mesarji so prodajali govedino po 12 do 20 din., teletino po 15 do 20 din., svinjino po 17 do 20 din. kg, klobase po 25 do 40 din., prekajen meso po 30 do 40 din. in drob po 7 do 15 din. kg. Kljub tem že znižanim cenam so cene mesnim jedilom po mariborskih gostilnah vedno previsoke. — Perutnine je bilo blizu 700 komadov na trgu. Cene s bile piščancem 20 do 30 din., večjim 30 do 75 din. za par, kokšem 30 do 50 din., racam in gosm mladim 30 do 60 din., starim 60 do 100 din. komad. Tudi glede perutnine so cene po gostilnah v Mariboru in okolici še vedno pretirane. Domači zajčki so se prodajali po 8 do 50 din., kanalčki po 25 do 35 din., grlice po 35 din., mladi psički po 15 do 20 din. komad. — Krompir, zelenjava, sadje in druga živila: Kmetje so pripeljali okoli 50 vozov krompirja, zelenjave in posebnio pa črešnj na trg. Cene so bile krompirju lanskemu 11 do 12.50 din., letošnjemu 15 din. mernik, oziroma lanskemu 1.75 do 2 din., letošnjemu 6 do 7 din. za kg. Solata je postala zopet cenejša in se je prodajala po 3 do 7 din. kg., glavna solata 1 do 1.50 din., braziljanska 1.50 do 3 din. komad. Po gostilnah je solata vkljub tem jako znižanim cenam še vedno tak draga, kakor je bila pred dvema mesci. Strožji grah se je prodajal po 5 din., strožji nasulji po 5 do 8 din., čebula po 4 do 5 din. kg, ohrovt 1 do 1.25 din., ohrovtova repa 1 din. komad, maslino olje 26 do 28 din., bučno olje 17 do 20 din. liter. Mleko je še vedno zelo drago in sicer se je prodajalo po 3 do 3.50 din., smetana po 12 do 14 din. liter. Jabolka lanska 10 do 12 din., črešnje (so zopet ceneje) po 2 do 8 din. kg, oziroma 1.50 do 2.50 din. ali pa tudi 3 din. liter, pomaranče po 1 do 3.50 din., limone po 50 para do 1 din. komad. Od toče odbito sadje za kompot po 12 din. kg. Tudi jajca, ki se prodajajo po 1 do 1.25 din. komad, so še vedno predraga. Jagode so se pocenile, 6 do 8 din., borovnice 1 din. liter. Trapistovski sir 32 do 35 din. kg, sirček 4 do 8 din., karfijol po 3 do 16 din. komad. — Lončena in lesena roba: Cene so bile kakor dosedaj, robe pa vendar ni bilo toliko na trgu, kakor po navadi, ker je šlo nekoliko Ribničanov za praznike domov. Roba se je prodajala po 50 para do 150 din. komad. Cene lesenim vilam za seno so bile 15 do 20 din., grabljam 20 do 25 din., brezovim metlam 2 do 4 din. komad, koruzni slami 25 do 30 din. vreči. Cvetlice in druge rastline so se prodajale po 0.50 do 7 din. komad, oziroma z lonci vred po 25 do 60 din. komad. Palme v loncih 50 do 75 din., palmsko seme po 2 din. komad. — Seno in slama: Kmetje so pripeljali dne 24. junija zjutraj radi slabega vremena samo 2 in popoldan 2 voza sena, v soboto, dne 27. junija, pa 8 vozov sena in 6 vozov slame na trg. Cene so bile senu 60 do 75 din., slami pa 37.50 do 50 din. za 100 kg, slama se je prodajala tudi po 1.75 do 2.50 din. za snop. — Radi toče, katere je dne 22. junija uničila v šentlartski okolici in sploh v Slovenskih gorah vse poljske pridelke, cene senu in slami ne bodo padle, temveč bodo šle brzokone kvišku.